

Referanser:

Arkivsak: 19/02269-2

Saksdokumenter:

KR 54.1/19 KM sak 7/09 Komitemerknader og vedtak

KR 54.2/19 8 teser om Den nydanske folkekirke

Kristne migranter (KM 2020)

Sammendrag

Kirkemøtet behandlet i 2009 saken «Kristne innvandrere og menighetene i Norge», (KM 07/09). Utviklingen i kirke og samfunn i de elleve årene som har gått, tilsier at det er på høy tid at Kirkemøtet igjen behandler en sak om kristne migranter. Flertallet av migrantene i Norge kommer fra land hvor kristendommen er majoritetsreligion, og det finnes nå godt over 250 ulike migrantkirker. Den norske kirke vil være åpen og inkluderende i møte med kristne migranter og migrantkirker som ønsker en nærmere tilknytning til vår kirke. Men så langt har Den norske kirke i liten grad lyktes med å inkludere dem. Det gjelder særlig de som kommer fra land utenom Europa. Vi har ikke mange i våre menigheter og få blant de ansatte, og de er sjelden representert i råd og utvalg.

«Kristne migranter» er et svært omfattende tema. Et viktig skille går mellom hvordan enkeltpersoner som ønsker å bli inkludert i våre menigheter håndteres, og problemstillinger knyttet til Den norske kirkes samarbeid med migrantkirker og -menigheter. Det er nødvendig å avgrense saken slik at Kirkemøtets drøfting blir håndterbar. Hva slags vedtak Kirkemøtet kan og bør fatte, vil være styrende for sakens innretning. I saksdokumentet foreslås det at Kirkemøtets konsentrerer seg om å bekrefte og utdype Den norske kirkes selvforståelse som en åpen, inkluderende og mangfoldig folkekirke. Vedtaket bør inspirere menighetene til å inkludere kristne migranter og styrke lokaløkonomisk samarbeid med migrantkirker.

Det foreslås at kirkemøtesaken i mindre grad omhandler ordningsspørsmål og regelverk, men at dette i stedet henvises til arbeidet med kirkeordning og til de instanser som kan gi mer detaljerte regler for praktisk samhandling med migrantkirker. Dette for å unngå at Kirkemøtet havner i en detaljert regeldrøfting og mister de overordnede perspektiver i saken av syne. Kirkemøtet i 2009 drøftet mye ordninger og regelverk, noe som medførte at oppfølgingen gikk litt i stå i påvente av ny kirkeordning. Nå ønsker en at Kirkemøtet primært fokuserer på forhold det kan gjøres noe med nå – mens vi venter på å få ordninger og regelverk på plass. Det må likefult presiseres at Kirkemøtets behandling av saken trolig vil kunne få følger for arbeidet med kirkeordningsspørsmål.

Saksdokumentet gjør rede for bakgrunnen for saken (Del 1), forslag til innhold i kirkemøtesaken (Del 2) og antyder et mulig vedtak (Del 3).

Kirkerådet bes om å avklare innretningen av kirkemøtesaken med fokus på hva slags vedtak Kirkemøtet bør sikte seg inn mot.

Kirkerådet vil få et utkast til kirkemøtesak til behandling i desember.

Forslag til vedtak

Kirkerådet ber sekretariatet forberede saken «Kristne migranter» til Kirkemøtet i 2020 ut fra innretningen i saksdokumentet og de innspill som kom fram i møtet.

Saksorientering

1. Bakgrunn

Kirkemøtet i 2009 behandlet saken «Kristne innvandrere og menighetene i Norge». Saken ble fulgt opp i 2010 og 2011, men stoppet så opp i påvente av arbeidet med ny kirkeordning. Saken ble tatt opp igjen i 2016 og 2017, bl.a. med etablering av en ressursgruppe som har bidratt med innspill til en ny kirkemøtesak.

Det er en stor økning i antall migrantmenigheter i Norge de senere år. Det rapporteres om at det i de siste tiårene er etablert mer enn 250 migrantmenigheter/felleskap med gudstjenestefeiringer på 40 ulike språk, de fleste av disse i de store byene. Situasjonen i forhold til tiltak som kirkemøtevedtaket fra 2009 skisserte, er mer prekær nå enn da, både i forhold til migrantmenighetene og den enkelte innvandrer.

Mange menigheter har de senere årene hatt et sterkt engasjement for asylsøkeres rettsikkerhet og integrering av flyktninger i menigheter og lokalsamfunn. Dette skjer uavhengig av migrantens religion, og innfallsvinkelen har oftest vært diakonal eller dialogisk. På ulike nivå i kirken har man arbeidet med religionsdialog med støtte fra dialogsentrene i bispedømmene og Mellomkirkelig råd. Bispemøtet har gitt ut veiledning om kirkelige handlinger i en flerkulturell kontekst. Det har også vært arbeidet med tematikk knyttet til kristne asylsøkere og konvertitter. Den norske kirke samarbeider med Norges Kristne Råd, Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn og en rekke andre organisasjoner, og det er utviklet gode ressurser til bruk i lokale menigheter.

Det har vært mindre oppmerksomhet rettet mot kristne innvandrere med arbeids- og oppholdstillatelse eller norsk statsborgerskap. Mange av disse er lutheranere fra våre naboland eller kommer fra andre kirker i Nord-Europa. De deltar enten i sin egen kirkes arbeid i Norge eller finner seg til rette i Den norske kirke. Enkelte av disse arbeider i Den norske kirke bl.a. som vikarprester eller kirkemusikere.

En stor gruppe er katolikker fra Øst-Europa som ivaretas av Den katolske kirke. Pinsemenigheter og Baptistkirken har også fanget opp mange kristne migranter. Et betydelig antall er ortodokse fra Russland, Øst-Europa og Midtøsten som enten er blitt med i eksisterende ortodokse menigheter eller har opprettet sine egne. Det er etablert over 250 migrantkirker/menigheter i Norge, mange av disse er med i Flerkulturelt kirkelig nettverk som er knyttet til Norges Kristne Råd. «Kristen-Norge» har blitt svært mangfoldig.

Både enkeltpersoner og migrantmenigheter uttrykker ønske om en nærmere tilknytning til Den norske kirke. Mens førstegenerasjons innvandrere ofte foretrekker et kristen fellesskap hvor teologisk tradisjon, språk og kultur minner om hjemlandet, uttrykker deres barn behov for tilknytning eller inkludering i en «vanlig norsk menighet». Dette behovet oppstår ofte i

forbindelse med konfirmasjon og i barne- og ungdomsarbeid. Det er stor forskjell på større byer hvor migranter finner sitt eget kirkesamfunn representert, og på kommuner hvor Den norske kirke er det eneste aktuelle kristne alternativet. Derfor påligger det folkekirken et særlig ansvar å tilby kristne migranter et kristent fellesskap.

Den norske kirke har alltid vært i utvikling og blitt formet av teologiske og kulturelle impulser fra våre nærmeste søsterkirker og fra det verdensvide kirkefellesskapet vi er en del av. Vi er kirke i et samfunn i konstant endring hvor migrasjon alltid har funnet sted. Det nye nå er at endringene skjer så raskt. Kulturmøter gir ofte nye ideer og inspirasjon og fører til kulturell fornyelse som beriker oss. Men arbeidet med inkludering av kristne migranter og samarbeid med migrantkirker er også krevende fordi det utfordrer vår egen identitet, tradisjon og arbeidsform og krever at vi også endrer oss. Tilpasninger mellom ulike kulturer krever evne til å lytte til og forstå hverandre, samt kunnskap, kreativitet og vilje til endring.

Et par andre kirkemøtesaker har relevans for saken om kristne migranter. «Misjon til forandring - Utfordringene fra Edinburgh 2010» (KM 07/12) handlet om hvordan Den norske kirke utfører sitt oppdrag sammen med andre kirker i Norge og det globale økumeniske fellesskapet. «Religionsmøte og dialog» (KM 15/16) handlet om det flerkulturelle Norge, og hvordan vi møter mennesker med annen tro gjennom dialog og samhandling. Saken forklarte også forskjellen på dialog og misjon. Dette er relevant også i det flerkulturelle kirkefellesskapet i Norge.

1. Innhold i kirkemøtesaken

2.1 Hovedperspektiv

Det finnes ulike innfallsvinkler til saken ut fra hva slags vedtak Kirkemøtet bør fatte:

- Kirkemøtet drøfter og bekrefter Den norske kirkes selvforståelse som en åpen, inkluderende og mangfoldig kirke.
- Kirkemøtet inspirerer/stimulerer/oppfordrer til økt samarbeid med migrantmenigheter og inkludering av kristne migranter i Den norske kirkes menighetsarbeid (gudstjeneste, trosopplæring, diakoni, misjon, dialog).
- Kirkemøtet vedtar kirkerettslige forhold, slik som medlemskap og implikasjoner av økumeniske avtaler, og gir retningslinjer for konkret samarbeid med migrantmenigheter, for eksempel lokaløkumenisk samarbeid, utleie av lokaler, rekruttering, ansettelse osv.

Det foreslås at Kirkemøtet i 2020 konsentrerer seg om de to første punktene.

Kirkerådet vedtok på sitt møte i juni 2019 at «Kirke i det flerkulturelle Norge» skal være et fokusområde i 2020. Hva innebærer dette for Den norske kirkes selvforståelse som folkekirke? Hvordan møter vi kristne migranter, og hvordan samarbeider vi med migrantkirker og menigheter?

Ordningsspørsmål og regelverk er nødvendige og viktige for å kunne realisere en bedre inkludering av kristne migranter. Andre organer som Kirkerådet, Bispemøtet, KA, fellestråd og menighetsråd har myndighet og mulighet til å avgjøre en rekke slike forhold. Det foreslås derfor at Kirkemøtet i 2020 ikke behandler disse spørsmålene spesifikt. Et alternativ er at Kirkemøtet identifiserer dem, og i vedtaket uttrykker forventning om at de relevante instansene intensiverer arbeidet med å løse dem.

2.2 Skisse til innhold

Nedenfor nevnes stikkordsmessig tema og problemstillinger som man kan vurdere om bør inkluderes i kirkemøtesaken. Trolig bør denne oppstillingen snevres inn, og det er sikkert andre tema som burde vært nevnt.

INNLEDNING

Deler av bakgrunnsstoffet vil det være naturlig å ha i vedlegg til kirkemøtesaken.

Avgrensninger og begrepsavklaringer

«Migrant» er en samlebetegnelse på immigranter og emigranter – uavhengig av hvilken grunn de har for å flytte på seg. Samme person er jo både utvandrer og innvandrer. I denne saken er det snakk om mennesker som er kommet til Norge. De fleste har rett til det som del av EØS-avtalen eller de kommer gjennom familiegjenforening. Andre er asylsøkere eller flyktninger til Norge som ennå ikke har fått oppholdstillatelse. Så har vi en stor gruppe som har oppholdstillatelse eller statsborgerskap, men som opprinnelig kom fra et annet land. Også barn av innvandrere kalles ofte for innvandrere selv om de er født her til lands.

Når begrepet «kristen innvandrer» brukes i denne saken, dreier det seg om kristne med permanent opphold i Norge, mens «kristne migranter» også inkluderer de som er her midlertidig og de som ikke har fått lovlig opphold ennå.

Vi må skille mellom enkeltpersoner og kirker/menigheter fordi ulike spørsmål reiser seg:

Enkeltpersoner, kristne migranter

- Er man lutheraner, eller tilhører man et annet kirkesamfunn?
- Tilhører man en nordisk/europeisk kultur – eller kommer man fra andre deler av verden?
- Tilhørighet og inkludering i lokalsamfunn/kirkesamfunn; sammenfaller eget ønske/behov med Den norske kirkes ønske om inkludering?
- Tilrettelegging av gudstjeneste, trosopplæring, aktiviteter, frivillige
- Medlemskap, ansettelse, demokrati
- Konvertitter

«Migrantmenigheter» er etablert og drives av migranter, hvor medlemmene er migranter (både med og uten fast opphold i Norge). Disse menighetene og kirkene er delt inn etter konfesjon og ofte også etter etnisitet, språk og kulturfellesskap.

- Nordiske lutherske kirkers menigheter i Norge
- Kirker som omfattes av økumeniske avtaler: LVF-medlemskirker, Porvoo, Nådens fellesskap
- Medlemskirker i Norges Kristne Råd
- Andre migrantkirker og menigheter (Flerkulturelt kirkelig nettverk)

Kirkemøtesaken bør omtale både kristne enkeltpersoner og migrantkirker/menigheter, men vektleggingen kan diskuteres. Oppmerksomheten bør rettes mot hva kan gjøres innenfor gjeldende ordninger og regelverk. Kirkemøtet bør drøfte muligheter framfor hindringer. Menighetene har ulike erfaringer, og disse bør løftes fram, og gode eksempler deles. Den norske kirke kan også lære mye av hvordan andre kirker arbeider med inkludering.

Misjon, dialog, diakoni

Den norske driver ikke organisert evangelisering rettet mot ikke-kristne migranter, men enkeltpersoner i menigheter og ikke minst ulike organisasjoner driver med dette. Noen inkluderingstiltak kan virke forkynnende, med eller uten hensikt. Det finnes for eksempler språkkafeer hvor bibeltekster brukes i opplæringen. Slik misjon er et omfattende tema i seg selv, og det foreslås at kirkemøtesaken avgrenses til å handle om nye landsmenn som allerede er kristne, slik at evangelisering overfor ikke-kristne migranter og dialog med mennesker med annen tro ikke tas med.

Men når det gjelder diakoni, er det uakseptabelt å skille mellom kristne og ikke-kristne migranter. Diakoni er vesentlig for inkludering i møte med migranter der handlinger ofte vil telle mer enn ord, særlig når språk er en hindring. Derfor må vi ha et bevisst forhold til å inkludere alle migranter og bruken av ulike diakonale metoder i vår tilnærming til denne

saken. Samtidig må også trosopplæring tilpasset ulike innvandrergupper, konvertitter og språk tas med.

Fakta, situasjonsbeskrivelser

- Beskrivelse av det flerkulturelle kristne fellesskapet i Norge
- Status, muligheter, hindringer for inkludering
- Flerkulturelt kirkelig nettverk
- Hvordan arbeider andre etablerte kirker i Norge med kristne migranter?
- Ressurser og erfaringer fra nordiske folkekirker
- Økumeniske ressurser

Kunnskapsgrunnlaget

- Forskning og undersøkelser (sjekk utdanningsinstitusjoner, forskningsmiljøer, organisasjoner)
- Hva trenger vi mer kunnskap om? Behov og ressurser.
- Nettverk for erfaringsdeling mellom menigheter og kirker

FOLKEKIRKENS SELVFORSTÅELSE (hoveddel)

Eksempel på problemstillinger:

- Hva betyr vår identitet som del av den verdensvide kirke, når det teologiske og kulturelle mangfoldet er til stede i våre lokalsamfunn?
- Hvordan kan kristne migranter styrke et frimodig kristent vitnesbyrd i Norge og bidra til at folkekirken blir en kirke hvor alle kristne kjenner seg inkludert og velkommen?
- Forventer vi at migrantene tilpasser seg vår tradisjon – eller lar vi oss forvandle av deres innsikter og erfaringer?
- Hvordan sammenholder vi inkludering i våre menigheter med respekten for at de fleste kristne migranter tilhører andre kirkesamfunn enn vårt lutherske? Åpner vi for å støtte teologisk mangfold i Den norske kirke?
- Mange migrantmenigheter vil være teologisk mer konservative og ha et tradisjonelt syn på kjønn og familie. Belærer eller lytter vi? Toleransegrense?

Lokaløkumenikk

Mange byer har lokaløkumeniske råd, og også andre steder er det etablert godt samarbeid mellom kirkesamfunnene. Det er nødvendig å inkludere migrantkirkene i det økumeniske fellesskapet. Flerkulturelt kirkelig nettverk i Norges Kristne Råd er viktige samarbeidspartnere for Den norske kirkes arbeid. For mange kristne innvandrere er det ikke naturlig å bli medlem i Den norske kirke. Sammen med andre kirker bør det arbeides for at kristne innvandrere finner sin plass i et økumenisk fellesskap lokalt. Det vil selvsagt være til berikelse også for medlemmer i Den norske kirke å tilhøre et bredere trosfellesskap. Også lokalt er vi del av den verdensvide kirke, med samme oppdrag.

Hva slags kirke vil vi være?

Folkekirken migrantarbeid i Den danske Folkekirke har nylig utgitt heftet «8 teser om den nydanske folkekirke». Tesene kan være til inspirasjon til utforming av Kirkemøtets vedtak som kan ha form av et «Slik er kirken vi vil ha-utsagn».

Oversatt til norsk lyder tesene slik:

1. Folkekirken skal danne ramme og skape personlige relasjoner og kristne fellesskap, hvor det er plass til forskjellige språk og kulturer.
2. Nye og gamle medlemmer må innse at folkekirken må forandre seg for at vi skal komme hverandre i møte.
3. Nye nordmenn skal ha mulighet til å feire gudstjeneste på sitt morsmål og samtidig inviteres til å ta del i norske gudstjenester.
4. Nye nordmenn skal tilbys undervisning i den kristne tro og praksis på sitt morsmål.
5. Folkekirken skal hjelpe nye nordmenn med å lære norsk og å etablere en hverdag i Norge.

6. Folkekirken skal utføre sitt misjonsoppdrag ved å være synlig blant nye nordmenn og dele evangeliet på tvers av kulturer og religioner.
7. Nye nordmenn skal motiveres til å bli prester, kirkelig ansatte og menighetsråds-medlemmer i folkekirken.
8. Barn med innvandrerbakgrunn skal aktivt inviteres med i det kirkelige barne- og ungdomsarbeidet.

Inkludering av kristne innvandrere i menigheten

Mye kan gjøres for å tilrettelegge for at kristne migranter finner seg til godt til rette i våre menigheter. Nedenfor nevnes noen stikkord:

- Språk i gudstjenesten, liturgier, salmer (kirkeverter, transport, oversettelse)
- Ressursmaterieell på ulike språk
- Kulturforståelse og mangfold av kulturuttrykk, musikk, kunst, mat m.m. Ikke framvisning av innvandrernes kultur – men reell medvirkning i å prege kulturen i menigheten. (Jf. KM-sak om kultursatsing).
- Trosopplæringsmaterieell på ulike språk (også for konvertitter)
- Inkludering i barne- og ungdomsarbeid
- Kirkelige handlinger i økumeniske familier
- Støtte fra Den norske kirke til opplæring/lederopplæring, kulturkompetanse i migrantmenigheter
- Diakoni hvor migranter er subjekter og ikke objekter. (Jf. Justert plan for diakoni, kirkemøtesak xx/20).

MULIGHETER OG UTFORDRINGER

Noen aktuelle tema:

- Erfaringer fra lokalmenigheter – rapportering og erfaringsdeling
- Religionsdialog: erfaringer og nettverk med relevans for kristne flerkulturelle trosfellesskap
- Samarbeidsorganisasjoners arbeid med kristne migranter (eks.: KIA, internasjonale menigheter o.l.)
- Økumeniske avtalers implikasjoner og muligheter
- Kirkemøtet og Kirkerådets ansvar for å tilrettelegge, oppmuntre og veilede lokale menigheter
- Identifisere ressursbehov

Omtale – men ikke legge opp til drøfting og vedtak:

- Identifisere behov for regelverk – og avklare hvem som har ansvar:
- Nye menighetsdannelser, menighetstilknytningsavtaler
- Tilsyn, samarbeid
- (Dobbelt)medlemskap
- Demokratisk deltakelse
- Ansettelse, kvalifikasjonskrav, rekruttering, utveksling
- Bygg, utleie og/eller utlån av lokaler, praktisk samhandling
- Koblinger til arbeidet med ny kirkeordning

Økonomiske/administrative konsekvenser

Dette må skrives inn i kirkemøtesaken etter at Kirkerådet har vedtatt innretningen på saken.